

PYSÄHTYKÄÄ JA LEVÄTKÄÄ VÄHÄN

Matka-alttari hiljentää diakoniatyössä

Arja Kujala
Opinnäytetyö, syksy 2012
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Diak, Länsi, Pori
Hoitotyön koulutusohjelma
Diakonisen hoitotyön
suuntautumisvaihtoehto
Sairaanhoitaja (AMK) + diakonian
(diakonissa) virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Kujala, Arja. Pysähtykää ja levätkää vähän Matka-alttari hiljentää diakoniatyössä. Porin toimipaikka, syksy 2012, 42 s, 2 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Länsi, Porin toimipiste.

Hoitotyön koulutusohjelma, sairaanhoitaja (AMK) + diakonissan virkakelpoisuus.

Tämä opinnäytetyö toteutettiin produktimuotoisena opinnäytetyönä. Opinnäytetyön tuloksena eli produktina valmistettiin matka-alttari. Tämä opinnäytetyö sisältää alttarin rakentamisen ja raporttiosuuden. Matka-alttarin eri esineiden avulla voidaan opettaa kristillistä symboliikkaa ja kirkkovuoden kulkua. Matka-alttarin äärellä diakoniatyöntekijä voi tarjota jumalanpalveluksessa konsekroidun ehtoollisen henkilölle, joka ei jumalanpalvelukseen pääse. Matka-alttari voi toimia työntekijän oman hiljentymisen paikkana.

Opinnäytetyön kirjallisessa osiossa käsitellään aiheeseen liittyviä teemoja alttarin esineitä ja niiden symboliikkaa.

Matka-alttari rakennettiin eri elementeistä. Opinnäytetyön aineistoa hankittiin aiheeseen liittyvästä kirjallisuudesta ja tutkimuksista. Matka-alttarin toimivuutta testattiin kyselylomakkeen avulla kahdella raamattu- ja rukouspirillä. Vastauksista laadittiin sisällön analyysi. Kyselyä tukevana tiedonhankintamenetelmänä käytettiin osallistuvaa havainnointia.

Matka-alttari auttoi hiljentymään ja pysähtymään pyhyiden äärelle ja keskittymään rukoukseen. Hiljentymisen kiireen keskellä koettiin helpommaksi matka-alttarin äärellä. Eri esineiden kautta voitiin opetella kristillistä symboliikkaa, sekä kirkkovuoden kulkua. Alttarille löydettiin monia eri käyttömahdollisuuksia. Alttari on helposti mukana kuljetettava. Matka-alttaria voidaan käyttää diakoniatyön apuvälineenä monien eri asiakasryhmien kanssa.

Asiasanat: alttari, hiljaisuus, pyhä, spiritualiteetti, rukous

ABSTRACT

Kujala, Arja.

Movable altar, p 42, 2 appendices. Language: Finnish, Pori, Autumn 2012.

Diaconia University of Applied Sciences, Degree Programme in Nursing, Option in Diaconal Nursing. Degree: Nurse+Deaconess.

This thesis was carried out as a production, which produced a movable altar. This movable altar is mentioned to be the deaconess's utensil. Different kinds of groups can, for example, spend moments for prayers and devotion at this altar. It is easy to take along and it is usable in various situations and with different groups.

The written part of the thesis deals with themes, objects on the altar and their symbolism. Material for this thesis is from literature and reports. Experiences of the usefulness of the altar were gathered by questionnaires responded by participants in two groups for praying and reading the Bible.

According to the respondents, the movable altar gave a chance for stopping and composing under God's attendance. It was easy to stop at this movable altar in this busy world. Various ways to use the altar as a tool in the deaconess's work were found.

Keywords: altar, silence, holy, pray, spirituality

SISÄLLYS

1. AJATUS MATKA-ALTTARISTA SYNTYY	6
2. TEORIA VIITTANA KOHTI MATKA-ALTTARIA	8
2.1 Hiljaisuus	8
2.2 Pyhä	9
2.3 Spiritualiteetti	11
2.4 Rukous	11
3. MATKA-ALTTARIN VALMISTAMINEN	13
4. KOKOONNUMME ALTTARIN ÄÄRELLE	20
4.1 Kyselyn toteutus	20
4.2 Kokemuksia alttarin äärellä	21
4.3 Luotettavuus ja eettisyys	24
5. AJATUKSIA VALMIISTA TYÖSTÄ	26
LÄHTEET	31
LIITE 1: Haastattelulomake	35
LIITE 2. Haastattelun sisällön analyysi	36

Muistan lapsuuteni sunnuntait. Aika vaikuttaa pysähtyvän. On pyhä. Suurperheen koti on kovin hiljainen arkipäivään verrattuna.

Ollaan hiljaa. Ei saa meluta, eikä heti aamusta lähteä juoksentelemaan ympäri kylää. Äiti alkaa valmistaa sunnuntain lounasta. Sunnuntaisin saatiin lihapullia ja perunamuusia, joka sunnuntai. Sitä ruokaa saatiin vain pyhänä.

Äiti avaa radion ja jumalanpalvelus alkaa tulvia keittiöön ja koko kotiin. On hiljaista, vain astioiden kolina kuuluu jumalanpalveluksen lomasta. Joskus äiti laulaa mukana jotakin virttä. Lapset ovat kotona, hiljaa ja jumalanpalveluksen kuulee jokainen.

Muistan nämä pyhät kirkkaina ja valoisina, aivan kuin olisi aina ollut kesä. Mutta eihän niin voinut olla, vaan pyhäpäiviä oli myös talvella. Jokin tai joku ne aamupäivät valaisi ja sai tuntumaan kirkkailta, hiljaisilta ja rauhallisilta.

Valmistuvan lounaan tuoksu tekee nälkäiseksi. Isä palaa kotiin kirkosta. Koko perhe asettuu syömään. On hiljaista ja rauhallista. On pyhä.

(Arja Kujala 12.9.2012.)

1. AJATUS MATKA-ALTTARISTA SYNTYY

Vuosia sitten olimme ystäväni kanssa raamattu -ja rukouspiirissä, jonka alustuksista vastasimme vuoron perään. Kokoonnuimme eri paikoissa milloin suuremmalla ja milloin pienemmällä joukolla. Rukoilimme myös monien ihmisten kanssa raamattupiirin ulkopuolella. Kokoonnuimme työpäivän jälkeen, monien kiireiden keskeltä. Oli vaikeaa hiljentyä ja rauhoittua. Koimme, että olisi ollut hyvä, jos mukanamme olisi ollut ”jokin”, joka pysäyttää meidät ja hiljentää pyhyyden ja Jumalan lähelle. Silloin syntyi ajatus rakentaa helposti mukana kuljettava alttari, jonka ääressä hiljentyä erilaisten ryhmien kanssa tai vaikkapa omilla matkoilla. Altтарin valmistuksen alussa saimme apua Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan puutyökerhon jäseniltä. Elämän tilanteet johtivat siihen, että altтарin rakentaminen yhdessä jäi minulta ja ystävältäni kesken. Muutoissa keskeneräinen alttari kuitenkin seurasi mukani. En voinut sitä hävittää. Kun opinnäytetyön tekeminen tuli ajankohtaiseksi, ajattelin, että nyt on mahdollisuus saattaa tämä työ loppuun. Halusin selvittää, voiko matka-alttari toimia apuvälineenä diakoniatyössä.

Diakonian perustehtävää on määritelty usealla eri tavalla. Veikkolan mukaan karitatiiviseen, yksilölliseen ja välittömään auttamiseen, liittyy sielunhoidollinen ulottuvuus. Erikssonin mukaan caritas-ajatus, ajatus rakkaudesta ja laupeudesta on kaiken hoitotyön ja laajasti ajatellen kaikenlaisten ihmissuhteiden ydin. Caritas-ajatuksessa yhdistyvät ihmisen ja Jumalan rakkaus. Malkavaara viittaa tekstissään australialaisen Collinsin tutkimukseen, jonka mukaan diakonia-termi viittaa siihen, että Raamatussa tarkoitettu diakonian virka onkin ollut välittäjänä toimimisen ja evankeliumin julistamisen virka. (Veikkola 2002, 115; Eriksson 1989, 35; Malkavaara 2007.) Matka-alttaria voidaan käyttää eri tilanteissa: sielunhoidossa, karitatiivisessa auttamisessa ja evankelioinnissa.

Diakoniatyöntekijöiden työ on liikkuvaa. Päivät ovat kiireisiä ja tilanteet vaihtuvat moneen kertaan työpäivän kuluessa. Työtä tehdään eri paikoissa vastaanotolla ja kotikäynneillä asiakkaan arjen keskellä. Osa seurakuntalaisista ei pysty osallistumaan Jumalanpalvelukseen. Monelle diakoniatyön asiakkaalle kodissa ja vastaanotolla arki saattaa olla kovin raskasta ja huolien täyttämää. Kauneuden,

rauhan, mystiikan ja Jumalan rakkauden kokemukset saattavat tuntua kovin kaukaisilta. Erilaisia seurakunnan ryhmiä kokoontuu monenlaisissa tiloissa, joissa ei ole esillä kristinuskoon liittyvää symboliikkaa. Tänä päivänä moni kokee elämän kiireiseksi ja hektiseksi. Työelämän vaatimukset ja paineet kasvavat ja usein myös vapaa-aikaa sävyttävät monenlaiset toimet ja kiireet. Ihminen kuitenkin tarvitsee ja kaipaa hiljaisuutta, hiljentymistä, "olemista" tekemisen sijaan. Jumalan kohtaaminen vaatii pysähtymistä, hiljentymistä. Matka-alttarin äärellä voivat erilaiset ryhmät pysähtyä ja hiljentyä, rukoilemaan ja Jumalaa kohtaamaan. Keskelle arkea, kotikäynnille tai sairaavuoteen äärelle voidaan alttarin avulla rakentaa hiljainen levon hetki. Altтарin esineiden avulla voidaan tuoda kristillistä symboliikkaa arjen keskelle; koteihin ja pienryhmiin. Altтарilla diakoniatyöntekijä voi jakaa konsekroidun ehtoollisen henkilölle, jolla ei ole mahdollisuutta osallistua Jumalanpalvelukseen. Matka-alttari on myös väline diakoniatyöntekijän omaan hartauteen ja hiljentymiseen. Se voi myös olla esillä työhuoneessa, jossa tehdään asiakastyötä.

Tässä työssä altтарin käyttökokemuksissa korostuu asiakasnäkökulma. Tietoa altтарin käyttömahdollisuuksista kerättiin haastattelemalla kahden raamattu- ja rukouspiirin jäseniä, sekä osallistuvalla havainnoinnilla.

Myös muut uskonnot tai elämänskatsomukset pitävät esillä hiljentymisen ja pysähtymisen tärkeyttä. Matka-alttari symboleineen nostaa esille sen, mihin seurakunta uskoo, kuka on sen hiljentymisen ja pyhyiden lähde. Se on apuväline pitää esillä evankeliumin sanaa.

2. TEORIA VIITTANA KOHTI MATKA-ALTTARIA

2.1 Hiljaisuus

Kerttulan tutkimuksen mukaan kiireen aiheuttamien haittojen kokemukset ovat hieman lieventyneet, mutta toisaalta työuupumuksen pelko on lisääntynyt. (Kerttula, 2004.) Työolotutkimusten mukaan työelämän kiire on lisääntynyt jatkuvasti vuoden 1977 jälkeen, tai työasiat ainakin pyörivät mielessä. Työn ja vapaa-ajan raja on hämärtynyt ja monet tekevät töitä myös kotona. Perheenjäsenet viettävät vapaa-aikaansa entistä yksilöllisemmin ja ajankäytön hallinta tuo lisää haasteita perheille. Yhteiskunta ja työelämä muuttuvat nopeasti. Siitä aiheutuu paineita ja epävarmuutta, jotka saattavat synnyttää ahdistusta. Informaatiokaaos ja kiire aiheuttavat stressisairauksia, joita Juntusen mukaan ovat mm. masennus ja uupumus. Kiireetön oleskelu ja lepo ovat tärkeitä kuormittuneille aivoille. (Juntunen 2011; Kerttula 2004; Hiljaisuuden ystävät i.a.). Oma, monen työtöve-
rin ja lähimmäisen kokemus on, että on vaikea pysähtyä ja hiljentyä. Kaipaus rauhaan, hiljaisuuteen ja Jumalan kohtaamiseen on kuitenkin monen sydämes-
sä. Tulemme usein myös seurakunnan pienpiiriin tai ryhmään kiireen keskeltä. Kokoonmistilat saattavat olla kovin pelkistettyjä. Saattaa olla vaikeaa pysäh-
tyä ja rauhoittua käsillä olevaan hetkeen. Kirsi Tirrin vuonna 2004 tekemään tutkimukseen osallistuneet nuoret aikuiset kaipasivat hiljentymistä kiireen kes-
kellä, mystiikan ja kauneuden kokemuksia rationaalisen ajattelun vastapainona ja arvojen pohtimista elämän tarkoituksen etsinnässä. (Tirri, 2007.)

Jeesus puhui hiljaisuuden ja pysähtymisen tärkeydestä. Hän osoitti sen myös omalla esimerkillään vetäytyessään yksinäisyyteen kohtaamaan Isäänsä. Hän vetäytyi hiljaisuuteen ja rauhaan rukoillakseen. Rukoukseen ja Jumalan koh-
taamiseen liittyy pysähtyminen ja hiljaisuus useassa Raamatun kohdassa. Mar-
kuksen evankeliumissa Jeesus kutsui opetuslapsiaan hiljaisuuteen tilanteessa, jolloin työ oli kiireisimmillään ja kansaa tungeksi opetuslasten ympärillä ja ihmei-
tä tapahtui paljon.

Niin hän sanoi heille: "Tulkaa te yksinäisyyteen, autioon paikkaan ja levähtäkää vähän". Sillä tulijoita ja menijöitä oli paljon, ja heillä ei ollut aikaa syödäkään. (Mark 6:31.)

Vanhassa suomalaisessa elämänmuodossa hiljaisuudella oli oma paikkansa. Hiljentyminen sunnuntaisin ja pyhäpäivien yhteydessä oli vielä muutama vuosikymmen sitten itsestään selvää ja osa kristillistä perintöämme (Hiljaisuuden ystävät ry i.a.)

Martling lainaa kirjassaan Thomas Mertonia, jonka mukaan hiljaisuus on ikuisen läsnäolon erityinen merkki. Hiljaisuus on paikka, jossa Jumala kohtaa ihmisen. Merton kuvaa ihmissielua tyhjäksi huoneeksi, joka odottaa Jumalaa. Merton lainaa kirjassaan myös Lutherin määritelmää uskosta, joka on pimeää tyhjyys ihmisen sisimmässä, jossa hän odottaa Jumalaa. Martlingin mukaan pyhä hiljaisuus on täynnä merkitystä ja sisältöä. (Martling 1993, 124.)

Pysähtyessään ja hiljentyessään ihminen kohtaa sisimpänsä: sisäisen kokemusmaailmansa ja sielunmaiseman. Myös aistihavainnot ulkomaailmasta terävoituvat. Levoton liikkuminen pysähtyy ja ihminen seisahtuu kuuntelemaan. Tämän päivän kiireiselle ihmiselle pysähtyminen ja hiljentyminen eivät välttämättä ole helppoa. Kirjassaan Läsnäolon taito Owe Wikström kuvaa, mitä saatetaan tapahtua, kun ihminen harjoittelee hiljentymistä. ”Hiljaisuudessa kiireinen ihminen joutuu vastakkain hämmennyksen ja levottomuuden kanssa. Ajatukset pyörivät päässä. Älä välitä hämmennyksestä ja koeta kestää. Sekasortoisten ajatusten jälkeen tulee jotain muuta”. Ulkoinen hiljaisuus on Wikströmin mukaan sisäisen hiljaisuuden edellytys. Tässä työssä hiljentymisellä tarkoitetaan matka-alttarin ääressä tapahtuvaa hiljentymistä, rukousta ja Jumalan kohtaamista. Matka-alttarin on tarkoitus toimia pysäyttävänä ja hiljaisena paikkana tarjoten kauneuden ja mystiikan kokemuksia ympärille kokoontuneille ihmisille. (Hiljaisuuden ystävät i.a.; Tepsa i.a; Wikström 2002, 116.)

2.2 Pyhä

Professori Veikko Anttonen tutkimuksessa pyhän käsite ei noudata uskonnollisia rajoja. Pyhäksi erottaminen ilmaisee suhteen siihen, millä on erityistä arvoa. Pyhä on symbolinen suhde kohteen ja merkityksenantajien välillä. Suhde voi olla joko yksityinen tai yhteisöllinen. Ihmiskunnan historiassa pyhät asiat ovat olleet ensisijaisesti kollektiivisia eli yhteisöllisyyttä voimistavia symboleja. (Anttonen 1996, 155.)

Pyhäksi tekemisessä asetetaan asiat erilleen, luodaan paikka ylimmän arvon omaaville asioille ja erotetaan ne epäpyhistä ja epäpuhtaista asioista. Pyhään liittyy erityinen erilleen asettamisen ajatus. Pyhä ilmenee aina todellisuutena, joka on luonteeltaan aivan toisenlainen, kuin luonnollinen todellisuus. (Knott 2008, 175; Eliade 2003, 32–33.)

Ketolan lainaama saksalainen luterilainen teologi ja vertailevan uskontotieteen tutkija Rudolf Otto lähestyi pyhää kokemuksen näkökulmasta. Oton mukaan pyhän taustalla on myötäsyttyinen ja omalakinen mielentila, josta hän käytti termiä numinöösi. Termin hän johti latinan sanasta numen, joka tarkoittaa muun muassa kaitselmusta ja jumaluusolentoa. Numinöösin tunnetilan luonteen Otto tiivistää ilmaisulla *mysterium tremendum et fascinans*, ”pelottava ja kiehtova salaisuus”. *Mysterium* kuvaa arkisessa merkityksessään jotakin kätkeyttä, salaista tai tuntematonta, mysteeriä, jota mielemme ei kykene selittämään tai ratkaisemaan. Oton mukaan meidän rationaalisen olemisemme ylä- ja tuolla puolen on kätkeytynä perimmäinen ja korkein osa luontoamme, joka ei voi löytää tyydytystä pelkästään aistillisen, psyykkisten ja älyllisten impulssiemme ja halujemme lievittämisestä. Numinöösi viittaa hänen mukaansa pyhään silloin, kun siltä on riisuttu kaikki käsitteellinen sisältö ja kyseessä on puhdas tunnetila tai kokemus. (Ketola 2010, 43.)

Diakonia-lehden artikkelissa Myllys kokee pyhän olevan diakoniatyön arjesta kaukana, mukana lähinnä kirkollisissa toimituksissa ja jumalanpalveluksissa. Pyhä-painopisteessä hänellä yhtenä näkökulmana pyhään on ihmisen pyhyys. Ihminen on Jumalan luomana pyhä ja arvokas. Jo pelkkä oleminen riittää. Ihmisen pyhyys ja sen hoitaminen ja palveleminen tulevat esille erityisesti diakoniatyössä ja työn arjessa olevissa pienissä asioissa. (Myllys 2011, 10.)

Tässä työssä tarkastellaan mahdollisuutta kokea pyhyyttä alttarin äärellä. Erilaisissa ryhmissä mukana on yhteisöllisyyden kokemus. Diakoniatyössä palvelaan asiakkaita myös kahden kesken, usein vaikeissakin tilanteissa, jolloin kokemus alttarin äärellä voi olla yksilöllinen ja hoitava. Matka-alttari voi palvella myös diakoniatyöntekijän käytössä omassa hiljentymisessä. Matka-alttarin tarkoitus on pysäyttää pyhyiden ja hiljaisuuden äärelle, erottaa arkinen pyhästä. Keskelle arkea rakennetaan pyhä tila. Matka-alttari voi johdattaa ohi rationaalisen ajattelun kohti pyhää. Ylitse ja kohti nuorten kaipaamaa mystiikan ja kau-

neuden kokemusta, josta Tirri tutkimuksessaan mainitsee ja kohti korkeinta luontoamme, jota Otto kuvaa. (Tirri 2007; Ketola 2010, 43.)

Niin hän näki unta, ja katso, maan päälle oli asetettu tikapuut, joiden pää ulottui taivaaseen, ja katso, Jumalan enkelit kulkivat niitä myöden ylös ja alas. Ja pelko valtasi hänet, ja hän sanoi: ”Kuinka peljättävä onkaan tämä paikka! Tässä on varmasti Jumalan huone ja taivaan portti.” (1. Moos 28:12, 17.)

2.3 Spiritualiteetti

Kotila ja Peltola määrittelevät spiritualiteetin hengelliseksi elämäksi. Käsitteen taustalla on latinan sana spiritus, henki, joka viittaa kristillisessä käytössä sekä Jumalan Pyhään Henkeen että ihmisen henkeen. Peltolan mukaan spiritualiteetti tarkoittaa hartauden harjoittamista, kristityn Pyhän Hengen vaikuttamaa käyttäytymistä Jumalan edessä. Spiritualiteetista puhutaan erityisesti rukouksen, mietiskelyn, hiljaisuuden retriittien ja hengellisen ohjauksen myötä. Spiritualiteettiin liittyvä tietoisuus tarkoittaa lisääntyvää herkkyyttä nähdä jokapäiväisten asioiden syvemmät merkitykset. Tirrin tutkimuksessa lainatun englantilaisen uskontopedagogi David Hayn mukaan spiritualiteetti ilmenee myös herkkyytenä uskonnollisille symboleille ja riiteille. Spiritualiteettiin voidaan laskea kuuluvaksi myös yhteisöllinen ulottuvuus. (Kotila 2003, 14; Peltola 2004; Tirri 2007.)

Matka-alttari on paikka spiritualiteetin harjoittamista varten. Eri elementit alttarilla vaikuttavat spiritualiteettin kokemukseen, samoin alttarin äärellä laulettu laulu, rukoukset ja luettu teksti. Spiritualiteetti, hengellinen elämä, on jokaisen yksilöllinen kokemuksen tie. Peltolan mukaan jokainen meistä on sillä alueella asiantuntija. Hayn mukaan spiritualiteetti voidaan tiivistää tietoisuuden, mysteerin ja arvojen kokemiseen ja tietyt toiminnot, kuten laulaminen voivat auttaa spirituaalisen herkkyyden tunnistamisessa. Hetki matka-alttarin ääressä voi ruokkia spiritualiteettia, herkistää elämän mysteerille ja vapauttaa käyttämään mielikuvitusta. (Peltola 2004; Tirri 2006.)

2.4 Rukous

Matka-alttari on rukouksen, hiljentymisen ja Jumalan kohtaamisen paikka. Siinä on mahdollista pysähtyä ja hiljentyä rukoukseen arjen keskellä. Rukous on tapa olla Jumalan kasvojen edessä, sydämen sanallista tai sanatonta puhetta Juma-

lalle. Jumala on sekä rukouksen synnyttäjä, että sen kohde. Jumalanpalveluksen oppaan mukaan rukous on Jumalan ja ihmisen välistä yhteistyötä, synergiaa. Päästäkseen osalliseksi rukouksen lahjoista ihmisen tulee pysähtyä, hiljentyä ja avautua rukoukselle. Rukous on tässä mielessä myös ihmisen teko. Matka-alttarille pysähtyminen on teko, jolla osoittaa tahto Jumalan kohtaamiseen. (Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a.) Jumalanpalveluksen opas 2009, 84)

Isossa katekismuksessa Luther kertoo, että Jumalan käsky velvoittaa meidät rukoilemaan. Kristittyinä rukous on velvollisuutemme ja oikeutemme ja Luther kertoo rukouksen olevan kuuliaisuuden teko Jumalaa kohtaan aivan, kuten tulee olla kuuliainen vanhemmille ja esivallalle. Jumala on liittänyt käskyyn myös lupauksen. Hän on luvannut kuulla ja auttaa meitä. (Luther 1529.)

Avuksesi huuda minua hädän päivänä, niin minä tahdon auttaa sinua, ja sinun pitää kunnioittaman minua. (Ps. 50:15.) ”Anokaa, niin teille annetaan... sillä jokainen anova saa. (Matt. 7:7–8) ”

Risto Santala kuvaa kirjassaan kauniisti rukousta, johon apostoli Paavali pysäytettiin kertakaikkisesti.

Kaunein sana, mitä ihmisestä voidaan lausua, on kirjoitettu apostoli Paavalista Apt. 9:11 jakeessa; ”Katso, hän rukoilee!” Alkuseurakunnan vainoojan viha ja uho oli riisuttu. Hän oli sokeutunut. Hänet piti taluttaa Damaskon majapaikkaan. Kolmen päivän ajan hän ei syönyt eikä juonut mitään. Silloin hän oppi rukoilemaan. Rukous on syvimmitään Jumalan puhetta ihmissydämessä. Silloin tapahtuu se, mistä Paavali kirjoittaa, että ”Henki itse rukoilee meidän puolestamme”, ja mekin rukoilemme öin ja päivin, ”lakkaamatta”! (Santala 2004, 9)

Rukous on kristityn oikeus, velvollisuus ja Jumalan käsky. Raamattu selkeästi osoittaa, että rukouksen tulisi olla tärkeä osa kristityn elämää. Matka-alttarin äärellä voidaan rukoilla yhdessä tai yksin. Matka-alttari voi innostaa yksityiseen rukoukseen ja osallistumaan seurakunnan yhteiseen rukoukseen. Arjessa on usein vaikeaa löytää tilaa ja aikaa rukoukselle. Usein puuttuu myös tahtoa. Matka-alttari voi muistuttaa meitä tärkeästä tehtävästä, jonka Jumala on meille antanut. Raamatussa mm. Psalmien kirjat ovat rukouksia, joita kauan aikaa sitten rukoiltiin. Jeesus opetti meille Isä meidän -rukouksen. Esimerkillään ja puheissaan hän kehotti meitä rukoillen olemaan yhteydessä Jumalaan. Hän myös itse vetäytyi yksinäisyyteen ja hiljaisuuteen rukoilemaan, kuten esimerkiksi Luukkaan evankeliumi meille kertoo.

Mutta hän vetäytyi pois ja oleskeli erämaassa ja rukoili. (Luuk 5:16).

3. MATKA-ALTTARIN VALMISTAMINEN

Matka-alttarin rakentaminen alkoi ystäväni kanssa jo v. 2005, jolloin tarkoituksenamme oli valmistaa siitä apuväline raamattu- ja rukouspiiriimme hiljentymiseen ja pyhän kohtaamiseen. Suunnittelimme yhdessä alttarin mallia ja sisältöä. Rakentamisen alkuvaiheessa saimme puisen rasian valmistamiseen apua Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan puutyökerhon jäseniltä. He auttoivat suunnittelemaan ja rakentamaan rasian, johon alttarin tarvikkeet mahtuvat. Heidän avullaan sorvattiin myös puinen risti, joka saadaan osina mahtumaan laatikkoon. Tuolloin alttarin varusteiksi tulivat ristin lisäksi kaksi kynttilänjalkaa, joihin voi asettaa kapean kynttilän tai tuohuksen (kuva 1).

Kuva 1. Matka-alttarin varustus jatkaessani työtä opinnäytetyönä

Jatkaessani alttarin valmistamista otin yhteyttä ystävääni, jonka kanssa työn aloitimme. Hänelle sopi, että jatkan työstämistä opinnäytetyössäni. Muistelimme niitä ajatuksia, tilanteita ja tunteita, joissa koimme alttarin rakentamisen tarpeen syntyneen. Muistelimme myös valmistukseen liittyviä muita seikkoja, kuten seurakunnan puutyökerhon jäseniä ja paikkaa, jossa kerhoa pidettiin.

Ennen produktion toteuttamista tutkin aihepiiriin liittyvää kirjallisuutta. Sari Airola on tehnyt Järvenpään Diakonia-ammattikorkeakoulussa päättötöy: Matka-alttari mukana matkalla v.1998. Työn aiheena on matka- ja hartausalttarin, valmistaminen. Seurakunnassa työskennellessään hän oli eri työtilanteissa kokenut tarvetta alttarin rakentamiselle hiljentymistä, opetusta ja hartautta palvelemaan. Käyttäessään alttaria työssään hän totesi sen olleen hyvä apuväline em. tarkoituksiin esimerkiksi rippikoululaisten kanssa järjestettävissä hetkissä. Myös työtovereilta saatu palaute oli Airolan mukaan hänen työtänsä tukevaa. Hän oli myös kokenut, että kirkolliset symbolit tulivat lähelle nuoria matka-alttaria käytettäessä. Internet-aikana symbolit alkavat olla nuorille vieraita. (Airola 1998, 15-16.)

Sanna Jalonen ja Helena Salo Porin Diakonia-ammattikorkeakoulusta ovat v. 2007 tehneet opinnäytetyön *Palvelevat paramentit*. Työssään he valmistavat kirkkotekstiilit Porin Diakonia-ammattikorkeakoulun kirkkosaliin. Työssä tuli ilmi kirkkotekstiilien ja symbolien kieli, joka sanattomana puhuttelee ihmisiä Jumalanpalveluksen aikana. (Jalonen & Salo 2007, 28.)

Pyhä on luterilaisen kirkon yhteinen painopiste vuosina 2010–2012. Painopisteellä halutaan rohkaista pyhän kokemiseen ja elämiseen, kirkastaa kirkon sanomaa ja vahvistaa vastuullista elämäntapaa. Evankelisluterilainen kirkko tekee yhteistyötä Helsingin yliopiston käytännöllisen teologian osaston kanssa. Tänä syksynä aiheet jatkuvat pro gradu -seminaareina. (Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a.)

Filosofi ja kirjailija Mircea Eliade (1907–1986), kuvaa sitä, kuinka uskonnollinen ihminen voi kokea tilan. Kirkon kynnys erottaa kaksi maailmaa, nykyaikaisen kaupungin ja kirkon, sekä asettaa ne vastakkain. Kynnys on paikka, jossa siirtyminen sakraaliin maailmaan voi tapahtua. Jokaiseen pyhään tilaan liittyy pyhän esiin murtautuminen, joka irrottaa tietyn alueen maallisesta ympäristöstä. Pyhästä paikasta tulee siirtymäpiste olemistavasta toiseen. (Eliade 2003, 46–47.). Tässä työssä alttari on paikka, jonka tarkoituksena on auttaa paikalla olevia siirtymään sakraaliin maailmaan. Arkisessa tilassa se voi erottaa oman maailmansa ja toimia esineineen kahden eri maailman vastakkain asettelijana, siirtymäpisteenä Jumalan läheisyyteen.

Eri lähteissä alttarin kerrotaan olevan kirkon keskeisin paikka, Jumalan läsnäolon symboli. Alttarilla Jumala kohtaa ihmisen. Alttari on seurakunnan rukouksen, kiitoksen ja ylistyksen paikka. Kristillisessä meditaatiossa kirkkojemme alttarilla on ollut sama tehtävä, kuin Jerusalemin temppelin kaikkein pyhimmissä olevalla liiton arkilla ja sen päällä olevalla armoistuimella. Ylipappi toimitti sovituksen armoistuimelle vihmotun veren kautta. Me nautimme ehtoollisen alttarilla ja tulemme osalliseksi Kristuksen sovitusuhrista. (Lempiäinen 2002; Jumalanpalveluksen opas 2009, 65–66; Martling 1993, 52; Nurminen & Parvio 1987, 15–17.). Alkuaikojen kristityt käyttivät alttaripöytää ja sitä kutsuttiin Herran pöydäksi. Vainojen aikana ehtoollista vietettiin kodeissa ja talon ruokapöytää käytettiin myös pyhällä aterialla. Herran pöytä oli puupöytä ja se oli helppo ottaa mukaan mentäessä viettämään ehtoollista jonkin marttyyrin haudalle. (Martling 1993, 53.). Matka-alttari voi toimia erilaisten ryhmien rukouksen, kiitoksen ja ylistyksen paikkana, sekä ehtoollisen jakamisen paikkana henkilölle, joka ei pääse Jumalanpalvelukseen

Pyhä koetaan välillisesti esimerkiksi symbolin kautta. Symbolit puhuvat ihmiselle todellisuudesta, joka ei ole itsestään selvä tässä maailmassa. Symboli on osa kokonaisuutta, jonka toinen osa on jossakin toisaalla. Perussanana symbolille merkitsee heittää tai liittää yhteen. Näkyvä ja konkreettinen symboli kuuluu yhteen jonkin näkymättömän ja abstraktin kanssa, edustaa sitä ja on osa sitä. Symboli itsessään on äänetön merkki uskolle. Symbolikieli koskettaa ihmisen ymmärrystä ja samalla hänen henkeään ja tunnettaan. Hengellinen symbolikieli

on hengellistä todellisuutta, ja sitä ei voida ymmärtää muualla kuin hengellisessä yhteydessään. Matka-alttarin esineet ovat pyhän symboleja, jotka voivat avata hengellistä todellisuutta. (Martling 1993, 10–12; Jukko 2010, 72.)

Puusaari kuvaa alttarin rakentamista omassa työssään.

Useasti vanhuksia kohdatessa olen saanut itse olla kokemassa jotain kovasti koskettavaa ja pyhää. Hoitokodissa on menty tilanteeseen, jossa joukko vanhuksia odottaa jo valmiina. Yhdessä heidän kanssaan rakennamme alttaripöytää. Valkoinen liina. Liinan päälle laitamme vihreän kankaan, kaksi kynttilää, puisen ristin ja Raamatun. Sitten vielä kukkakimppu ja tuli kynttilöihin ja yhteinen hartaushetkemme voi alkaa. (Puusaari 2011, 16.)

Altтарin esineitä varten rakennettiin puurasia. Rasiassa altтарin eri esineet voidaan säilyttää omissa lokeroissaan.

Jatkaessani altтарin valmistamista opinnäytetyönä, tein raakasilkistä viisi liinaa kirkkovuoden värein (kuva 2). Liturgiset värit kuuluvat jumalanpalvelukseen ilmentäen kirkkovuoden tapahtumia. Matka-alttarilla liinojen väreillä on sama sanoma. Samalla ne toimivat myös altтарin kaunistuksena. Mukaan otettavan liinan voi säilyttää altтарin pohjalla ja samalla se estää laatikon sisällä olevien esineiden kolinan laatikkoa kuljetettaessa. Altтарissa on välikansi, jolle alttari voidaan koota. Liina peittää puisen kannen kauniisti. Pöydälle, johon alttari kootaan, asetetaan valkoinen liina. Altтарin ainoa tehtävä ateriapöytänä ilmaistiin kauan aikaa sitten niin, ettei sitä koristeltu mitenkään muuten kuin pöytäliinalla, joka kuului ilman muuta ateriapöytään. Altтарipöydän verhoaminen tuli tavaksi pian se jälkeen, kun kirkkoja alettiin 300-luvulla rakentaa. (Martling 1993, 55; Lempiäinen 2002, 95).

Kuva 2. Alttariliinat

Matka-alttariin kuuluu puusta valmistettu jalustaan kiinnitettävä risti – kristinuskon tärkein tunnusmerkki. Sana rististä on kirkon julistuksen ydin. Ristillä Jeesus sovitti meidän syntimme ja vapautti meidät synnin, perkeleen ja kuoleman vallasta. Risti kertoo siitä, kuinka alas Jeesus alentui, vaikka oli Jumalan poika. Se kertoo siitä häpeästä ja nöyryytyksestä, jonka Kristus kuollessaan koki. Tyhjä risti on merkki Kristuksen ylösnousemuksesta. Se on toivon symboli muistuttaen Jeesuksen ylösnousemuksen ja taivaaseen astumisen tuomasta toivosta. (Lempiäinen 2002, 46; Väisänen 2011, 187.)

Matka-alttariin kuuluu kaksi lasista jalkaa tuohuksia varten. 1100-luvun lopulla alettiin kynttilöitä asettaa alttarille. Tarkoituksena oli tällöin se, että kynttilöiden valo oli kunnian osoittamista Kristukselle. Seuraava vaihe oli kynttilöiden valon tulkitseminen Kristuksen symboliksi ja elävien kynttilöiden liekin selitettiin olevan merkinä elävän Herran läsnäolosta. Kynttilän liekki kuvaa Jeesuksen jumaluutta, pimeyden voimista voiton saanutta Kristusta. Kynttilä kehottaa myös elämään valossa. (Martling 1993, 57; Lempiäinen 2002, 153, 155.). Matka-alttarilla kynttilät kuvaavat Kristuksen voittoa pimeyden voimista ja hänen tuomaansa valkeutta. Kynttilät ovat myös tunnelmalliset ja kauniit alttarilla. Kynttilöiden sy-

tyttäminen voi olla osa alttarilla järjestettävää rukoushetkeä ja se hiljentää käsillä olevaan hetkeen.

Lisäsin matka-alttarin varustukseen ehtoollisvälineet (kuva 3). Ehtoollispikarin tilasin Joensuun Kirkkotarvike Oy:stä. Kultasepänliikkeestä löytyi rasia ehtoollisleipää varten. Viiniä varten ostin pienen muovipullon, jota hieman maalasin. Koti- tai laitoskäynnillä alttari voi toimia Herran pöytänä, kuten alkuaikojen kristittyjen pöytä. Jumalanpalveluksen oppaan mukaan diakonian virkaan vihitty voi viedä yhteisessä jumalanpalveluksessa konsekroidun ehtoollisen sairaalle toimien näin ehtoollisavustajan tehtävässä. Konsenkraatio tarkoittaa ehtoollisaineiden pyhittämistä ja siunaamista Jumalanpalveluksessa (Jumalanpalveluksen opas 2009, 98.) Ehtoollisen viettoon liittyy rukous ja silloin alttari toimii sekä ehtoollis-, että rukousalttarina. (Jumalanpalveluksen opas 2009, 102.)

Kuva 3. Ehtoollispikari ja leipärasia alttarilla.

Matka-alttarin esineisiin kuuluu öljypullo sairaiden voitelua varten. Kirkkokäsikirjassa ovat ohjeet sairaan luona vietettävää rukoushetkeä varten. Sen mukaan potilaan pyynnöstä voidaan rukoushetkeen liittää sairaan voitelu öljyllä. Öljyllä voitelulla tarkoitetaan tässä työssä sairaan voitelemista öljyllä. Rukoushetken

voi johtaa papin lisäksi muu seurakunnan työntekijä. Tällöin se voi olla myös diakoniatyöntekijän tehtävä koti- tai laitospöydällä tilanteessa, jossa henkilö ei sairauden takia pääse liikkumaan kotoaan. Öljyllä voideltaessa rukoushetken johtaja tekee öljyllä sairaan otsaan ristinmerkin. Öljynä käytetään ruokaöljyä, esimerkiksi oliiviöljyä. (Rukoushetki sairaan luona -vihko) Sairaanhoitajan koulutus antaa ymmärrystä siihen, kuinka sairaudet vaikuttavat ihmiseen. Erilaisten klinisten hoitojen lisäksi öljyllä voitelu voi olla osa sairaan hoitoa. Ehtoollisvälineet ja öljy alttarin varusteina ovat hoitava elementti, jota diakonissa voi käyttää. Diakonissa kohtaa työssään monella tavoin sairaita ja syrjäytyneitä ihmisiä.

Jos joku teistä sairastaa, kutsukoon tykönsä seurakunnan vanhimmat, ja he rukoilkoot hänen edestään, voidellen häntä öljyllä Herran nimessä. Ja uskon rukous pelastaa sairaan ja Herra antaa hänen nousta jälleen; ja jos hän on syntejä tehnyt, niin ne annetaan hänelle anteeksi. (Jaak. 5:14–15.)

Valmiin matka-alttarin sisältö on: risti, liinat, tuohukset jalkoineen, öljypullo ja ehtoollisvälineet. (Kuva 4.) Alttarin kuljettamista varten löysin kannettavan tietokoneen laukun. Rasian lisäksi sinne mahtuu mm. valkoinen liina alttaripöytää varten, laulun sanoja monistettuna, rukouskirja ja tilaa vielä jääkin. Laukku on pienikokoinen ja helposti mukana kuljetettava.

Kuva 4. Alttarin varustus työn päättyessä.

4. KOKOONNUMME ALTTARIN ÄÄRELLE

4.1 Kyselyn toteutus

Opinnäytetyössä saatoin valmiiksi muutama vuosi sitten aloittamani matka-alttarin rakentamisen. Halusin selvittää, miten matka-alttari toimii hiljentymisen, rukouksen ja pyhän kohtaamisen paikkana ja apuvälineenä diakoniatyössä. Halusin myös selvittää, voiko alttarilla olla muita käyttömahdollisuuksia.

Altaria testattiin kahden kotonamme kokoontuneen raamattu- ja rukouspiirin kanssa. Piireihin osallistui ensimmäisellä kerralla neljä ja toisella viisi henkilöä. Yksi osallistuneista oli ammatiltaan diakoni. Ennen piirien aloittamista esittelin opinnäytetyöni aiheen ja matka-alttarin. Kerroin, mitä tarvikkeita alttarilaatikossa on. Laatikossa ei tässä vaiheessa ollut ehtoollisvälineitä, eikä öljyä, jotta ne eivät vaikuttaisi vastauksiin. Sen jälkeen alttarin ääressä vietettiin noin tunnin kestävä rukoushetki. Alussa oli laulua ja rukous. Aloitukseen liittyi myös hiljainen rukous, koska hiljentyminen on yksi tavoite alttarin käytössä. Rukouksen jälkeen oli Raamatun tekstin pohjalta alustus ja yhteistä keskustelua. Hetki päättyi yhteiseen vapaaseen rukoukseen ja keskusteluun. Ryhmien jäsenet vastasivat kyselylomakkeeseen (Liite 1) alttarilla vietetyn hetken lopuksi. Kysymyksiin vastaamisen ajankohdaksi valitsin kokoontumisen lopun, koska yhdessä kysymyksissä kysyttiin alttarin äärellä olleiden kokemusta. Kokemus syntyi alttarin äärellä olemisesta.

Kyselylomakkeella pyrin saamaan vastaukset seuraaviin kysymyksiin:

1. Mitä koit alttarin äärellä?
2. Miten matka-alttari voi toimia hiljentymisen, rukouksen ja pyhän kohtaamisen paikkana?
3. Miten alttari voi toimia diakoniatyön apuvälineenä?
4. Mitä muita käyttömahdollisuuksia alttarilla voi olla?

Vastauksista laadin sisällön analyysin. Sisällön analyysia voidaan pitää laadullisen, aineistolähtöisen tutkimuksen perusprosessina. Sisällönanalyysia käyttäen voidaan analysoida kirjoitettua ja suullista kommunikaatiota ja sen avulla voidaan tarkastella asioiden ja tapahtumien merkityksiä, seurauksia ja yhteyksiä.

Sisällönanalyysin juuret ovat 1800-luvulla uskonnollisten tekstien ja hymnien analyysissa. Sisällönanalyysilla kerätty tietoaaineisto voidaan tiivistää niin, että tutkittavaa ilmiötä voidaan lyhyesti ja yleistävästi kuvailla tai että tutkittavien ilmiöiden väliset suhteet saadaan selkeinä esille. Analysoitava informaatio voi olla laadullista tai mitattavissa olevia muuttujia. Sisällön analyysissa tutkimusaineistosta erotetaan samanlaisuudet ja erilaisuudet. Aineistoa kuvaavien luokkien tulee olla toisensa poissulkevia ja yksiselitteisiä. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001, 21-23.) Sisällönanalyysi on liitettävissä erilaisiin analyysikokonaisuuksiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91.). Kyselyä tukevana tiedonhankintamenetelmänä käytettiin osallistuvaa havainnointia. Havainnoinnin avulla saadaan tietoa ihmisten toiminnasta ja haastattelulla ihmisen ajatuksista, tunteista ja uskomuksista. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 212-213.). Raamattupiirille tehtävän kyselyn lisäksi havainnointi oli luonnollinen tapa saada lisää tietoa haastattelun tueksi.

4.2 Kokemuksia alttarin äärellä

Aineiston pelkistämisessä kunkin haastattelukysymyksen alkuperäiset ilmaukset muodostivat analyysiyksikön. Vastauksia käytiin läpi useaan kertaan ja niistä pyrittiin löytämään samankaltaisuuksia. Vastaukset pelkistettiin alaluokiksi ja kirjattiin aineiston termein. Jokaisen kysymyksen vastauksista muodostettiin yläluokka. Kysymysten yläluokista abstrahoitui kaikkia luokkia yhdistäväksi yhteiseksi nimikkeeksi: matka-alttari diakoniatyössä, jonka alaluokkia ovat. (Janhonen & Nikkonen 2001, 26–29.)

- kokemus
- vaikutus
- käyttö

(Liite 2).

Kaikissa vastauksissa keskeisiksi kokemuksiksi alttarin äärellä nousivat rauha, hiljaisuus, hiljentyminen ja kiireettömyys. Koettiin myös Jumalan läsnäoloa, yhteyttä Jumalaan ja pyhyyttä. Hiljentyminen ja pysähtyminen koettiin myönteisenä ja virkistävänä, kuten seuraava vastaus osoittaa:

Sain levätä hetken ja kerätä voimia. Koin ihmeellisesti virkistyväni ja voimani elpyivät.

Keskustelussa kävi ilmi osanottajien tarve pysähtyä ja hiljentyä kiireisen arjen keskellä, sekä hiljentymisen vaikeus. Altтарin kauneus ja rauhallisuus koettiin virkistävänä ja rauhoittavana. Jo yksittäinen, suhteellisen lyhytkin hetki altтарin äärellä koettiin levollisena ja virkistävänä. Osallistujat kertoivat ajatuksiaan, joita altтарin äärellä oli tullut. Ne olivat oivalluksia oman elämän tilanteesta ja Jumalasta. Omasta sisimmästä tavoitettiin jotain silloin, kun pysähdyttiin hetkeksi arjen kiireiden keskellä. Hiljaisuus koettiin paikaksi, jossa Jumala kohtaa ihmisen, kuten Merton asian ilmaisee. (Martling 1993, 124). Monelle, itseni mukaan luki-en, hiljentymisen matka-altтарin äärelle vaikutti olevan vaikeaa, ainakin aluksi. Kesti hetken, ennen kuin ryhmä hiljeni altтарin äärelle. Yhdelle osallistujista rauhoittuminen ja hiljentymisen olivat lähes mahdotonta. Toistuvasti hän nousi ylös tuolistaan ja liikkui ympäriinsä, mikä häiritsi muita paikalla olevia. Hän totesi itsekin, ettei pysty rauhoittumaan. Kokemuksiin matka-altтарin äärellä vaikutti myös ympäristö. Raamattupiiri pidettiin kotimme yhteydessä olevalla mökillä. Ympäristön ääniä ja melua ei ole ja tila on kaunis. Läsnäolijat tunsivat toisensa, mikä varmasti lisäsi yhteyden ja luottamuksen tuntua.

Matka-alttari vaikutti ihmisiä yhdistävänä tekijänä ja elementtinä, joka hiljentää. Keskittymisen hiljentymiseen ja rukoukseen vaikutti olevan helppoa altтарin äärellä. Matka-alttari esineineen koettiin kauniiksi ja se auttoi keskittymisessä. Nämä seikat vaikuttivat pyhyiden kokemiseen. Kokemukseen pyhyiden läsnäolosta vaikuttivat myös yhteinen rukous, laulu ja Raamatun tekstit. Symbolien kieltä puettiin sanoiksi mm. seuraavissa vastauksissa.

Alttari on hyvin rauhallinen, tuohukset palavat kauniisti.. Risti ja kynttilät hiljensivät.

Alttari auttaa keskittymään ja ohjaa ajatuksia hiljentymiseen, rukoukseen ja pyhän kohtaamiseen.

Matka-altтарin ympärille kokoontuneet muodostivat pienen yhteisön, joille altтарin esineiden edustamalla symboliikalla oli erityinen merkitys. Matka-alttari loi todellisuuden, joka on toisenlainen, kuin luonnollinen todellisuus. Syntyi kokemus ja vaikutelma pyhydestä ja Jumalan läsnäolosta.

Diakoniatyössä alttaria ajateltiin voitavan käyttää sekä laitos- että kotikäynneillä. Erilaisissa paikoissa, kuten esimerkiksi vanhainkodeissa altтарin äärelle voidaan hiljentyä hartauteen ja rukoukseen. Alttaria voidaan käyttää niiden henkilöiden luona, jotka eivät pääse Jumalanpalvelukseen. Kahdessa vastauksista altтарin

äärellä koettiin, että alttarin äärellä voidaan viettää ehtoollista. Toisessa vastauksista ehtoollinen ajateltiin tarjottavan matka-alttarilta henkilölle, joka ei Jumalanpalvelukseen pääse ja toisessa ehtoollisen mahdollisuus oli mainittu yleisesti. Muina käyttömahdollisuuksina mainittiin alttarin käyttäminen opetusvälineenä kristinuskon keskeisissä asioissa, siinä, mitä alttarin esineet symboloivat ja kirkkovuoden kulussa. Yhdessä vastauksista alttariin ehdotettiin ”kiinteään esineistön” lisäksi vaihtuvia esineitä vaikkapa kirkkovuoden mukaan. Erilaisia esineitä erilaisille ryhmille, kuten lapset, vanhukset ja nuoret; pehmolelu, kiviä, tekohampaat. Matka-alttarin äärellä keskusteltiin siitä, mitä eri esineet alttarilla symboloivat. Liinujen eri värien merkitystä käytiin myös läpi. Matka-alttari koettiin myös apuvälineeksi työntekijän omaan hartauteen. Sitä koettiin voitavan käyttää myös kotialttarina. Matka-alttaria pidettiin helposti mukana kuljetettavana.

Kyselyihin vastanneiden kesken käytiin keskustelua alttarin rakentamisesta. Osallistujat kertoivat, mitä aineksia rakentamisessa käyttäisivät, kuten esimerkiksi peiliä, lasityötä tai cd-levykoteloja kannen sisäpuolella. Vaikutti siltä, että monen osallistujan luovuus sai siivet alttarin rakentamista mietittäessä. Erilaisia ajatuksia alttarin koristamiseksi tuli paljon. Toisen ryhmän kanssa keskusteltiin myös symbolien tarpeesta yleisesti. Tarvitaanko alttarin ja sen esineistön symboliikkaa lainkaan, vai viekö se ajatukset kauemmaksi Kristuksesta? Erään osallistujan mielestä Jeesuksen täytetty työ oli riittävä, eivätkä eri esineet olleet niinkään tarpeellisia, elleivät suorastaan vahingollisia johdattaessaan mahdollisesti ajatuksia harhaan siitä, mikä on olennaista.

Matka-alttarin ollessa esillä koulun opinnäytetyöoverstaassa ja kirkon alan oppitunnilla, keskustelin molempien tuntien päätteeksi diakoniatyössä olevan henkilön kanssa. Molemmat diakoniatyöntekijät kertoivat, että tarvetta mukana kuljetettavalle alttarille olisi esimerkiksi erilaisissa tilaisuuksissa ja kerhoissa. Aikomuksiani matka-alttarin mahdolliseen tuotteistukseen tiedusteltiin.

4.3 Luotettavuus ja eettisyys

Janhosen ja Latvalan mukaan tutkimuksen uskottavuuteen liittyy kysymys siitä, kuinka saada lukijat vakuuttuneeksi siitä, että teoria on noussut aineistosta. Tutkijan on kiinnitettävä huomiota siihen, että lukija ymmärtää, mikä on tutkimuksen teoreettinen viitekehys. Tuloksia kuvailtaessa niiden tulee liittyä elävään elämään eli tutkimuskentältä kerättyyn aineistoon. Tulosten yhteydessä tulee kertoa teoreettisesta viitekehyksestä niin, että tulokset elävät lukijalle. Myös analyysin vaiheiden uskottavuus voidaan osoittaa esittämällä esimerkkejä analyysin vaiheista. (Janhonen, Latvala 2001, 195.). Hirsijärven ym. mukaan tutkimuksen tekoon liittyy monia eettisiä kysymyksiä. Tutkijan on noudatettava huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten että niiden tulosten arvioinnissa. Tiedonhankintamenetelmien tulee olla eettisesti kestäviä. Tutkijan on kunnioitettava muiden tutkijoiden saavutuksia ja otettava ne asianmukaisella tavalla huomioon omassa työssään. Tutkimus on suunniteltava, toteutettava ja raportoitava yksityiskohtaisesti. Jokaisessa vaiheessa tulee noudattaa avoimuutta. (Hirsijärvi, Remes, Sajavaara 1997, 23-24.)

Molemmille ryhmille alttari esiteltiin samalla tavoin. Haastattelukysymykset esitettiin raamattupiirin päätteeksi, koska ensimmäiseen kysymykseen liittyi kokemus elämyksestä alttarin äärellä. Elämys on henkilökohtainen ja subjektiivinen kokemus, jonka määrittely lähtee ihmisestä itsestään. Raamatun tutkimisella ja rukouksella on vaikutusta ihmiseen kokonaisuutena mm. tunteisiin ja elämyksien kokemiseen. Kyselylomakkeet täytettiin nimettöminä, jolloin vastaajien henkilöllisyys ei tullut ilmi.

Kysymyksiin vastanneet henkilöt saattavat ymmärtää alttarin esittelyssä ja kysymyksissä käytetyt käsitteet eri tavoin. Myös käsitykset diakoniatyöstä saattavat vaihdella vastaajien kesken. Nämä seikat ovat saattaneet vaikuttaa vastauksiin.

Altтарin rakentaminen on alkanut jo vuosia sitten ja siihen liittyy monia omia kokemuksia, sekä tunteitani, jotka pyrin huomioimaan työtä tehdessäni. Keskustelin altтарin rakentamisen jatkamisesta opinnäytetyönä ystäväni kanssa jonka

kanssa yhdessä aloitimme matka-alttarin rakentamisen. Opinnäytetyötä valmistaessani huomioin aiheeseen liittyvät aikaisemmin tehdyt vastaavat työt.

5. AJATUKSIA VALMIISTA TYÖSTÄ

Joidenkin tutkimusten mukaan suomalaiset, etenkin nuoret, ovat vieraantumassa kirkosta. Suomalaisten osallistuminen erilaisiin jumalanpalveluksiin on laskeutunut. Nuorten aikuisten uskonnollisuudessa on tapahtunut muutoksia mm. siten, että uskonnon ulkoiset muodot ovat heikenneet, ja ihmiset etsivät elämän tarkoitusta itsensä sisältä. Nuoret aikuiset kaipaavat dialogia kristillisen sanoman kanssa. Kirkon nelivuotiskertomuksen johtopäätöksissä kiinnitetään huomiota kirkon toiminnan laatuun ja merkityksellisyyteen. Kirkon työntekijät ovat avainasemassa ihmisten kohtaamisessa. (Niemelä 2003, 166-167; Salonen, Kääriäinen, Niemelä 2000, 296; Mikkola, Niemelä, Petterson 2006, 47, 292.)

Liisa Väisäsen mukaan länsimaiden maallistumisen seurauksena ihmisten kyky lukea kristillisiä symboleja on heikentynyt. Vanhojen symbolien tilalle ovat tulleet nykyaiteilijoiden luomat omat symbolit ja niiden aineet ja materiaalit. (Väisänen 2011, 187.)

Kun uskonnollisuus ”kääntyy sisäänpäin” yhteisöllisestä yksityiseen, ollaan mahdollisesti ajautumassa pois myös kristinuskon sanomasta ja sen symbolien sanomasta. Alttaria voidaan käyttää opetustarkoituksiin erilaisissa ryhmissä lapsista vanhuksiin. Sen esineet ovat kristinuskoon liittyviä symboleja. Samoja symboleja voidaan nähdä kirkossa Jumalanpalveluksessa. Opettamalla alttarin esineiden avulla eri symbolien merkitystä ja kirkkovuoden kulkua, voidaan samalla opettaa myös Jumalanpalvelukseen liittyvää symboliikkaa. Silloin Jumalanpalveluksenkin sisältö voi avautua eri tavalla. Alttarin ollessa käytössä pienryhmässä se voi toimia kutsuna seurakunnan yhteiseen kokoontumiseen, Jumalanpalvelukseen.

Kristillisen kirkon, seurakunnan tehtävänä on kutsua ihmisiä pelastukseen, kertoa sanomaa Jeesuksesta. Usko pyhään Jumalaan synnyttää myös rakkautta lähimmäisiimme. (Meidän kirkko 2007, 3.). Matka-alttari voi toimia yhtenä luovana menetelmänä tuoda kristinuskon sanomaa seurakuntalaisten keskelle.

Puusaari totesi kirjoituksessaan, että jo alttarin kokoaminen vanhusten kanssa virittää pyhän kokemiseen. (Puusaari 2011,16.) Altaria käytettäessä sen kokoamisen voi aloittaa ryhmän läsnäollessa. Samalla kerrotaan, mitä alttari sisältää ja mikä on eri esineiden merkitys ja alttariliinan värin merkitys. Myös kirkko-vuoden kulkua voi alttaria kootessa käydä läpi. Alttarin äärellä voidaan tilanteesta riippuen käyttää virsikirjan lopussa olevia rukouksia ja tekstejä ja näin ohjata osallistujia tutustumaan niihin. Myös valmiita hartaus- ja rukouskirjoja voidaan käyttää ja näin ohjata ja rohkaista myös mukana olevia käyttämään niitä.

Sysmän seurakunnassa on jo kymmenen vuoden ajan toiminut matkalaukku-pyhäkoulu. Se on kehitetty tarjoamaan pyhäkouluopetusta sivukylillä niin, ettei yksi koti joudu järjestämään pyhäkoulua montaa kertaa peräkkäin. Matkalaukku-pyhäkoulu liikkuu kutsusta kodista kotiin pyhäkoulun opettajan kanssa. Perheet voivat kutsua pyhäkouluun naapurin lapsia, sukulaisiaan ja koko perheitä. Matkalaukkuun on pakattu alttaritarvikkeet ja laulukirjat. (Sysmän seurakunta i.a; Kotimaa 24, 2012.). Matka-alttari voi liikkua kodista kotiin eri tarkoituksissa tämän pyhäkoulun tavoin. Sen ympärille voidaan kokoontua yhteisiin hetkiin.

Pienryhmässä alttari voi toimia jäseniä yhdistävänä elementtinä kun sen ympärille kokoonnutaan yhteiseen ryhmään tai hartauteen. Seurakuntaharjoittelussani kokoontui sururyhmä puolisonsa menettäneille. Jokaista kokoontumiskertaa varten diakoniatyöntekijä rakensi ryhmätilan pöydälle alttarin eri esineistä. Matka-alttari voisi toimia esimerkiksi sururyhmän alttarina erilaisin esinein. Mukana olisi aina myös risti ja muut kristinuskon symbolit kertomassa seurakunnan keskeistä sanomaa surun ja menetyksen kokeneille ihmisille.

Diakoniatyöhön liittyy osana sielunhoito. Matka-alttari voi olla mukana esimerkiksi keskustelussa ja sielunhoitotilanteessa. Ilman sanojakin alttari muistuttaa siitä, että tilanteessa on läsnä myös kolmas osapuoli. Matka-alttari luo kauniit puitteet ehtoollisen nauttimiselle ja tuo kristinuskon symboliikkaa tilanteeseen.

Diakoniatyöntekijän oma hengellinen elämä vaikuttaa siihen, kuinka hän työssään sielunhoitajana toimii. (Hakala 2002, 244–245). Työntekijän on tärkeää pitää huolta omasta levosta, jaksamisesta ja suhteestaan Jumalaan. Matka-

alttari voi toimia myös työntekijän oma hiljentymisen ja rukouksen paikkana omassa työhuoneessa tai muussa työtilassa, kotona ja matkalla.

Jo alttarin kokoaminen ohjaa ajatuksia kohti Jumalaa ja rukousta. Oman matka-alttarin rakentaminen yhdistettynä koulutukseen voi avata työntekijälle uusia näköaloja rukoukseen ja hiljentymiseen. Sisältöön voi käyttää omaa luovuuttaan ja omia mielenkiinnon kohteita. Valmistusprosessia tulisi tässä tapauksessa muuttaa rasian ja ristin osalta. Niiden valmistaminen oli haastavaa, eikä olisi onnistunut ilman puutyökerhon jäsenten asiantuntijuutta. Rasian ja ristin tulisi mahdollisesti olla valmiina. Kirpputoreja kierrellessäni olen löytänyt monta rasiaa, jotka sopisivat tähän käyttötarkoitukseen ja edistäisivät myös kierrätysajattelusta.

Toisaalta rasian rakentaminen yhdessä puutyökerhon jäsenten kanssa oli hieno kokemus. En tiennyt seurakunnalla tällaista kerhoa olevan olemassakaan ennenkuin olin yhteistyössä heidän kanssaan. Seurakunnan erilaiset jäsenet kohtasivat toisensa ja muistan, kuinka rasian rakentamisen aikana keskustelimme monista asioista mm. edellisen sunnuntain saarnasta. Puutyökerhon ammattitaito voisi olla vastaus myös rasian ja ristin valmistukseen. Myyjäisiin valmistettavien linnunpönttöjen ja pannunalustojen lisäksi voitaisiin tuotevalikoimaa laajentaa matka-alttarin rasiaan ja ristiin. Seurakunnat ovat joissakin kaupungeissa mukana yhteistyössä eri toimijoiden kanssa mm. nuorten syrjäytymistä ehkäisevässä toiminnassa. Toteutukseen liittyy esim. työpajatoimintaa. Rasioita ja ristejä voitaisiin valmistaa nuorten työpajalla. Niitä voitaisiin mahdollisesti tuottaa myös tilaustyönä esim. vajaakuntoisia työllistävässä paikoissa. Näillä tavoilla rasioiden ja ristien valmistuksessa olisi mukana sosiaalinen ulottuvuus.

Altтарin ympärillä ryhmän kesken virinnyt keskustelu sen koristamisesta johti ajatukseen, että alttarin rakentaminen voisi olla osana maallikoiden tai vapaaehtoisten koulutusta ja virkistyspäiviä, ohjaamassa ajatuksia rukoukseen ja Jumalaan. Siitä jäisi näkyvä muisto ja muistutus Jumalasta.

Oli mielenkiintoista huomata, kuinka spiritualiteetti ja sen harjoittaminen on yksilöllistä ja erilaista jokaisen henkilön kohdalla. Keskustelussa, jota käytiin alttarin ja esineiden tarpeellisuudesta yleensäkin, tämä kävi hyvin esille. Jollekin spiri-

tualiteettiin liittyivät vahva visuaalisuus ja kauneuden tarve. Toisen spiritualiteetin harjoittamista esineet ja symbolit saattavat häiritä. Koetaan että ne ovat jonkin lisäämistä jo Jeesuksen täytettyyn työhön. Vastaukset kertovat myös vastaajien spiritualiteetista ja kokemuksesta pyhästä.

Pyhä-käsitettä koskevissa määritelmissä pyhä on suhde kohteen ja merkityksen antajan välillä, pyhien asioiden asettaminen erilleen, kokemus joka erottaa pyhät asiat epäpyhistä. (Anttonen 1996, 155; Knott 2008, 175; Eliade 2003, 32-33; Ketola 2010, 43.) Se, kuinka pyhänä matka-alttaria pidän, välittyy tavasta, jolla sen esittelen ja asenteesta, jolla siihen suhtaudun. Käyttäjän kokemus alttarin pyhyydestä ja tärkeydestä välittyy ryhmässä mukana oleville ja antaa merkityksen alttarin käytölle ja sen symboleille. Tämä osaltaan vaikuttaa siihen, kuinka mukana olevat alttarin ja sen merkityksen kokevat.

Intialainen jesuiittapappi ja psykoterapeutti Anthony de Mello (1931-1987) kirjoittaa kirjassaan Havahtuminen käsitteistä ja ainutlaatuisuudesta. Hänen mukaansa joidenkin asioiden käsitteellistäminen muuttaa ne jossain määrin ”kuolleeseen tilaan”. Käsitteet kehittävät älyämme. Sanat osoittavat ja viittaavat todellisuuteen, mutta eivät täysin välitä sitä. Silloin on myös vaikeaa ilmaista sitä, mitä silmä ei voi nähdä, eikä korva kuulla. Meidän tulisi elää tietoisena ympäristöstämme ja itsestämme. de Mellon mukaan lasten kaltaiset elävät todellisuudessa, joka on täynnä ihmetystä. Hän lainaa Tuomas Akvinolaista ja Augustinusta, jotka opettavat, että Jumala on ihmismielelle käsittämätön salaisuus. (de Mello 1999, 104-110).

Pyhyys, hiljaisuus, Jumalan läsnäolo ja rukous ovat asioita, joita kukaan ei pysty täysin selittämään, eikä määrittelemään. Jossakin vaiheessa opinnäytetyön tekemistä koin suurta tyhjyyttä yrittäessäni etsiä käsitteitä ja määritelmiä asioille, joiden todellisuus on käsitteiden ulottumattomissa. Matka-alttari muuttui kovin arkiseksi, valjuksi, jopa merkityksettömäksi. Kootessani alttaria taas eräänä iltapäivänä, koin jälleen pyhän läsnäolon ja sen todellisuuden, jota käsitteet eivät tavoita. Käsissäni olivat kristinuskon symbolit ja kirkkovuoden värit ja käsitteet ja kuitenkin läsnä oli todellisuus käsitteiden takana. Henkeni virkistyi ja oli hyvä olla. Tällaiseen kokemukseen pyhästä, hiljaisuudesta ja Jumalasta toivon

matka-alttarin johdattavan sen ympärille kokoontuvat. Työ teki eläväksi kristillistä symboliikkaa ja monia käsitteitä, sekä johdatti tutkimaan hiljaisuuden etsijöiden ja erämaa isien tekstejä. Palasin jossain mielessä kristinuskon alkujuurille.

Opinnäytetyötä tehdessäni totesin, että kristillinen symboliikka ei tänä päivänä ole enää kaikille kovin tuttua. Mielenkiintoista olisi selvittää, kuinka paljon ihmisillä on tietoa kristillisestä ja Jumalanpalveluksen symboliikasta. Se voisi selkeyttää myös opetuksen tarvetta. On selvää, että jos mieli ei tavoita Jumalanpalveluksen symboliikkaa, niin kiinnostuskin siihen laimenee. En ole seurakunnissa juurikaan tavannut tällaista opetusta ja kuitenkin Jumalanpalveluksen ja kristinuskon symboliikka on äärimmäisen puhuttelevaa ja ruokkii ihmisen henkeä ja sielua. Jumalanpalveluksen tulisi olla myös seurakunnan kokoontumisen ydin.

Toinen kiinnostuksen kohde on hiljentyminen. Tänä päivänä kiireen keskellä on tunnistettu hiljentymisen ja hiljaisuuden tarve. Downshifting, leppoistaminen, on aatesuuntaus ja elämänasenne, joka on yleistynyt nuorten aikuisten keskuudessa vastaiskuna materialismia ja suorittamista kohtaan. Lähimmäisteni ja taapaamieni seurakunnan työntekijöiden keskuudessa kuulen kaipausta hiljentymiseen ja hiljentämiseen. Olisi mielenkiintoista selvittää selkeästi erotetun, päivittäisen hiljentymisen vaikutusta ihmisten elämässä.

LÄHTEET

- Airola, Sari 1998. Matka-alttari mukana matkalla. Diakonia-ammattikorkeakolu. Järvenpään yksikkö. Opinnäytetyö.
- Anttonen, Veikko 1996. Mitä tutkimista pyhässä? Artikkel. Tieteessä tapahtuu verkkolehti 7/1996. Viitattu 5.12.2011.
<http://www.tieteessatapahtuu.fi/796/anttonen.html>.
- Anttonen, Veikko 1996. Ihmisen ja maan rajat. 'Pyhä' kulttuurisena kategoriana. Helsinki. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 646
- de Mello, Anthony, Stroud J. Francis (toim.) 1999. Havahtuminen. Helsinki. Like.
- Eliade Mircea 2003. Pyhä ja Profaani. Helsinki. Loki.
- Eriksson, Katie 1989. Caritas-idea. Helsinki. Sairaanhoidajien koulutussäätiö.
- Hakala, Pirjo 2002. Ihmisen kokonaisvaltainen auttaminen. Teoksessa Helos-vuori, Riitta; Koskenvesa Esko; Niemelä Pauli; Veikkola Juhani. Diakonian käsikirja Helsinki. Kirjapaja. 233–264.
- Hiljaisuuden ystävät ry. Viitattu 26.11.2011. <http://www.hiljaisuudenystavat.fi>
- Hirsijärvi, Sirkka, Remes, Pirkko, Sajavaara, Paula 1997. Tutki ja kirjoita -10., osin uudistettu laitos. Helsinki. Tammi.
- Jalonen, Sanna & Salo, Helena 2007. Palvelevat paramentit. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Porin yksikkö. Diakonisen hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Janhonen, Sirpa & Iatvala, Eila 2001. Hoitaminen sosiaalisessa yhteydessään: Ground theory – tutkimusmetodologia. Teoksessa Janhonen, Sirpa, Nikkonen, Merja (toim) Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Helsinki. WSOY. 165-201.
- Jukko, Risto 2010. Ovatko uskontojen pyhät yhdistettävissä? Teoksessa Heidi Pruuki (toim) Pyhän rajoilla. Helsinki. Suomen Lähetysseura.
- Juntunen, Juhani 2011. Informaatiokaaos synnyttää stressisairauksia – lomalla aivot lepoon. Etera 14.6 2011. Viitattu 5.6 2012. <http://www.etera.fi>.
- Katekismus 2000. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kristinoppi. Helsinki. Edita.
- Kerttula, Saara 2004. Kun on niin kiire. Viitattu 26.11 2011. <http://www.stat.fi> .

- Ketola, Kimmo 2010. Pyhä yksilön kokemuksena ja yhteisön perustana. Teoksessa Heidi Pruuki (toim) Pyhän rajoilla. Helsinki. Suomen Lähetysseura.
- Knott, Kim 2008. Pyhä uskonnollisen ja maallisen välisen rajan haastavana työkaluna. Teoksessa Mahlamäki Tiina; Pyysiläinen Ilkka; Taira Teemu (toim). Pyhä raja, kieltä ja arvo kansanomaisessa uskonnossa Helsinki. Suomalaisen kirjallisuuden Seura, s. 175.
- Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä 2010. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisu- ja C Katsauksia ja aineistoja 17. 5., uudistettu laitos.
- Kotila, Heikki 2003. Spiritualiteetti - ajankohtainen näkökulma. Teoksessa Häyrynen Seppo, Kotila Heikki, Valtanen Osmo (toim.) Spiritualiteetin käsikirja. Helsinki. Kirjapaja. 13–23.
- Kotimaa 24.fi 4.9.2012. Sysmäläinen pyhäkoulu liikkuu pyörillä. Viitattu 4.9.2012 <http://www.kotimaa24.fi>
- Latvala, Eeva & Vanhanen-Nuutinen, Liisa 2003. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: sisällön analyysi. Teoksessa Janhonen Sirpa; Nikkonen, Merja (toim.). Laadullisen tutkimuksen menetelmät hoitotieteessä Helsinki. WSOY. 21-43.
- Luther, Martti 1529. Iso katekismus i.a.
Luterilaiset tunnustuskirjat. <http://www.evl.fi/sakasti>
- Lempiäinen, Pentti 2002. Kuvien kieli. Helsinki. WSOY.
- Malkavaara, Mikko 2007. Diakoniatutkimus tänään. Tiedeklubin alustus. Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS.
<http://www.kulttuurifoorumi.fi>
- Martling, Carl Henrik 1993. Puhuva Hiljaisuus. 2. painos. Helsinki. SLEY-kirjat.
- Meidän kirkko. Osallisuuden yhteisö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategiaa vuoteen 2015 laatineen työryhmän mietintö. Helsinki. Kirkkohallitus. Sarja C 2007:10.
- Mikkola, Teija; Niemelä, Kati; Petterson, Juha (toim.) 2006. Urbaani usko. Nuoret aikuiset, usko ja kirkko. Tampere. Kirkon tutkimuskeskus.
- Myllys, Riikka 2011. Pyhä kirkon yhteisenä painopisteenä 2010-2012. Diakonia-lehti 6, 9–10.
- Niemelä, Kati 2003. Uskonnon harjoitus. Teoksessa Moderni kirkkokansa. Tampere. Kirkon tutkimuskeskus. 165-178.

- Nurminen, Veli & Parvio, Martti 1987. Herran huoneen sanoma. Kirkollisen taiteen kuvakieli ja tarkoitus. Helsinki. Art-print Oy.
- Peltola, Olavi 2004. Luterilainen Spiritualiteetti. Puhe Raamattuopiston teologisilla opintopäivillä 11.1.2004. Viitattu 6.12.2011
<http://www.kolumbus.fi/rov.o.peltola>.
- Puusaari, Seija 2011. Välähdys pyhästä. Diakonia 6, 16-17.
- Pöyhönen, Hannu 2002. Kirkko ja pyhät. Puhe Valamon kansanopiston seminaarissa 11.10.2002. Viitattu 2.1.2012 <http://www.kosmas.fi>.
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.
- Salonen, Kari; Kääriäinen, Kimmo; Niemelä, Kati 2000. Kirkko uudelle vuosituonnelle. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 1996–1999. Tampere. Kirkon tutkimuskeskus.
- Santala, Risto 2004. Rukouksen juurilla. Helsinki. Kuva ja Sana.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. Pyhä – Kirkon yhteinen painopiste 2011-2012. Viitattu 15.10.2011 <http://evl.fi/>.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. Kirkkovuosi muistuttaa Jumalan teoista Viitattu 9.7.2012. <http://evl.fi/>.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. Rukous.
<http://evl.fi/>. Viitattu 2.7.2012.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. Rukoushetki sairaan luona.
 Viitattu 30.12.2011. <http://sakasti.evl.fi/>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2009. Palvelkaa Herraa iloiten. Jumalanpalveluksen opas. 3. uudistettu painos. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Sysmän seurakunta i.a. Viitattu 4.9.2012. <http://www.sysmanseurakunta.fi>.
 Matkalaukkupyhäkoulu.
- Tepsa, Pentti i.a. Luostarin puutarha. Pastori Pentti Tepsan kotisivu. Viitattu 26.11.2011. <http://monasterix.vuodatus.net>.
- Terho, Toni 2005. Helluntailiikkeen spiritualiteetti. Uskonnon pedagogiikan pro gradu -tutkielma. Helsinki. Helsingin yliopisto.
- Tirri, Kirsti 2007. Nuoren aikuisen spiritualiteetti. Artikkelit Teologia.fi -sivulla. 24.01.2007. Viitattu 6.12.2011 <http://www.teologia.fi/teemat>.

- Tirri, Kirsti 2006. Nuorten aikuisten spiritualiteetti Kalliossa. Teoksessa Pettersson, Juha (toim.) *Urbaani Usko. Nuoret aikuiset, usko ja kirkko*. Tampere. Kirkon tutkimuskeskus. 292-304.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi*. Helsinki. Tammi.
- Veikkola, Juhani 2002. Diakonian perustehtävä, visiot ja tavoitteet. Teoksessa Helosvuori, Riitta (toim.), Koskenvesa Esko, Niemelä, Pauli, Veikkola, Juhani *Diakonian käsikirja*. Helsinki. Edita. 107-128.
- Väisänen, Liisa 2011. *Kristilliset symbolit ikkuna pyhään*. Helsinki. Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa/Kirjapaja.
- Wikström, Owe 2002. *Läsnäolon taito*. Jyväskylä. Gummerus kirjapaino Oy.

LIITE 1

Haastattelulomake

1. Mitä koit alttarin äärellä?

2. Miten matka – alttari voi toimia hiljentymisen, rukouksen ja pyhän kohtaamisen paikkana?

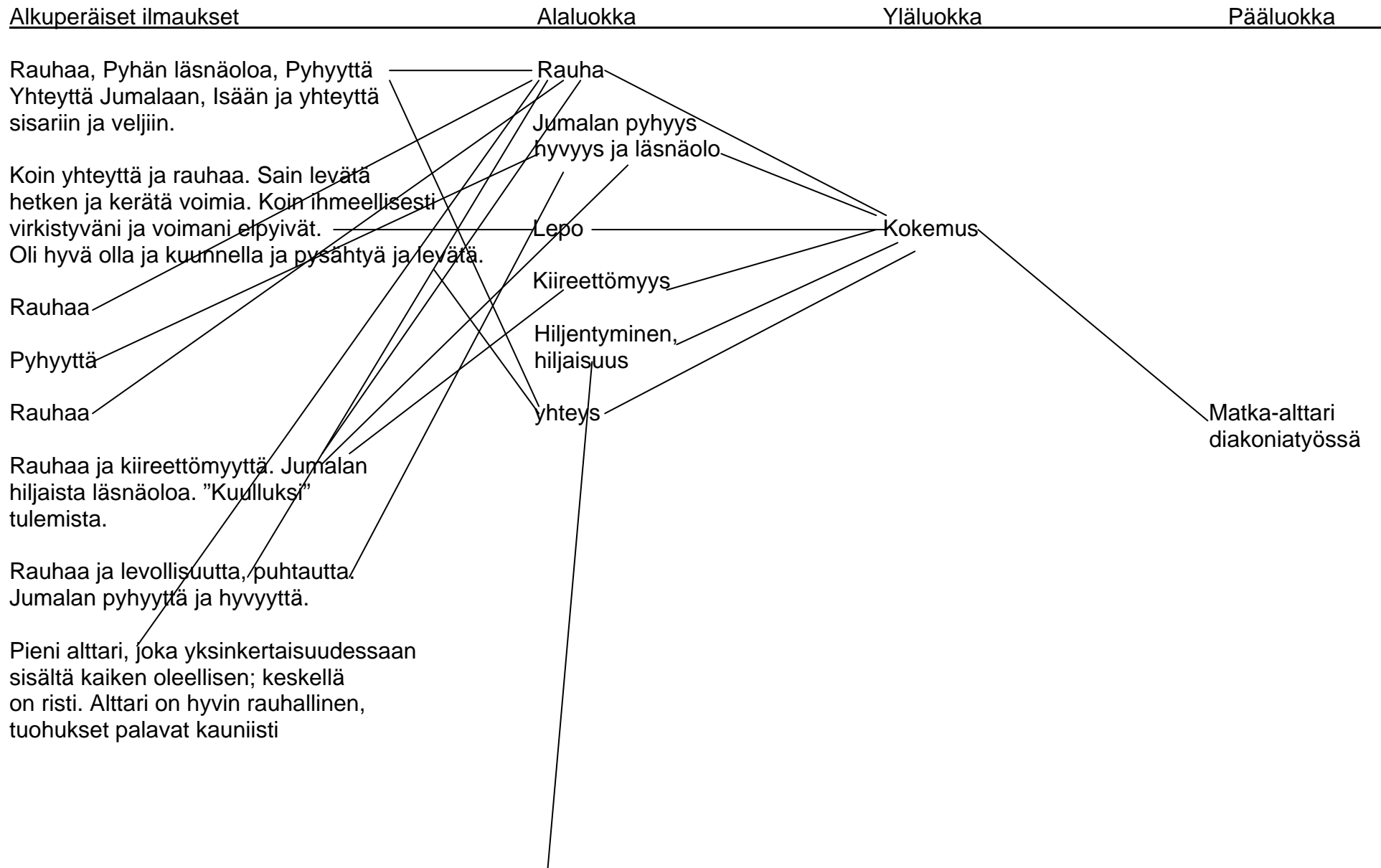
3. Miten alttari voi toimia diakoniatyön apuvälineenä?

4. Mitä muita käyttömahdollisuuksia alttarilla voi olla?

Liite2

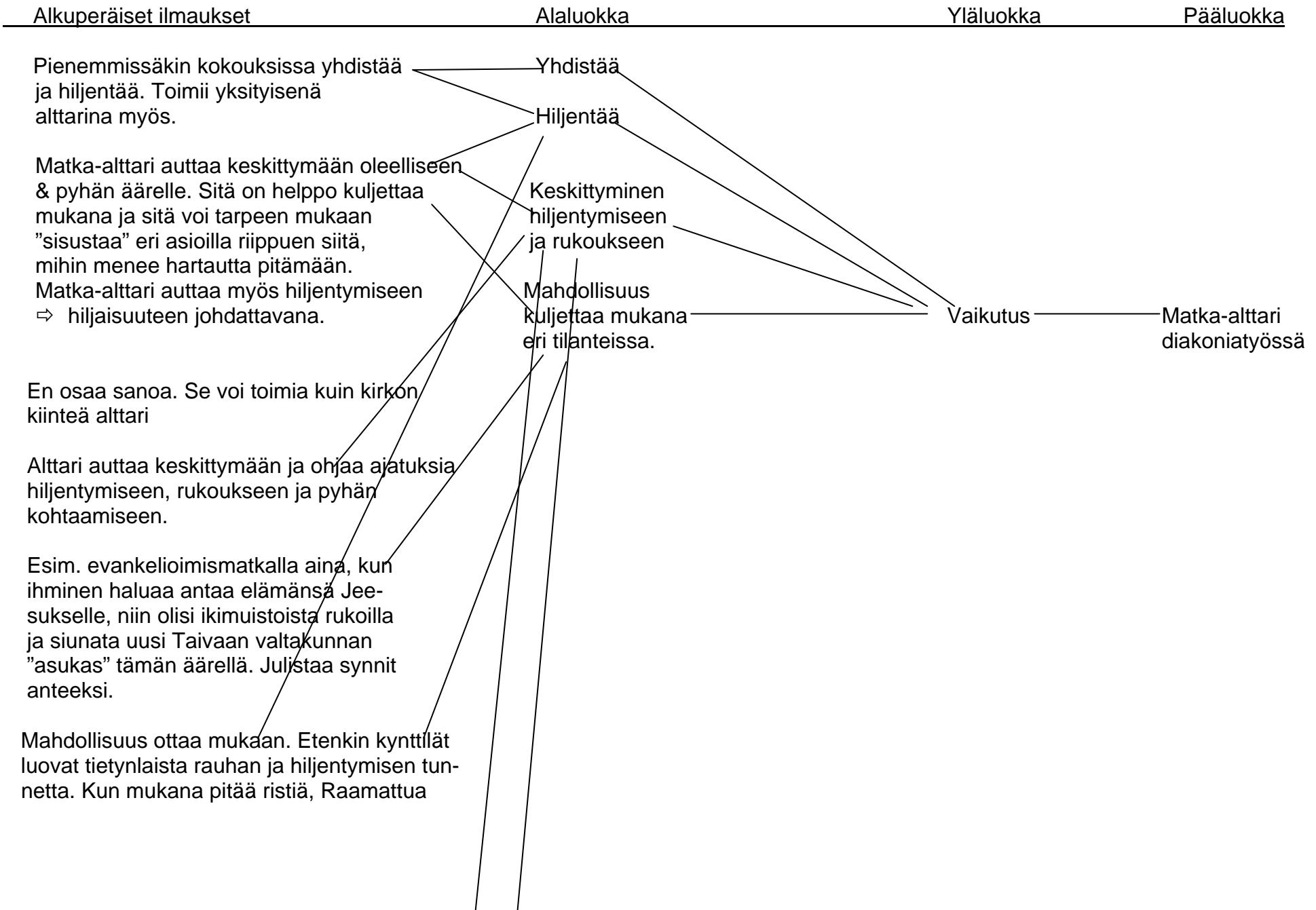
Haastattelun sisällön analyysi

Mitä koit alttarin äärellä

Puhutteleva tilaisuus.
Risti ja kynttilät hiljensivät
rukous oli myös tärkeä, rauhallinen, hiljainen hetki samoin

Miten matka-alttari voi toimia hiljentymisen, rukouksen ja pyhän kohtaamisen paikkana?

ja vaikka lapulla rukousaiheita voi lähes missä vain koota oma rauhoittumisen ja Jumalan kuuntelemisen sijan. Tämä olisi monesti hyvin tärkeää. Kuitenkin tärkeintä on oman henkilökohtaisen Jumalan suhteen ja kohtaamisen tavan löytäminen. Altтари tuo tietynlaisen "tässä ja nyt" olon ja eräänlaista luottamusta.

Se auttaa keskittymään olennaiseen ja kohtaamaan Jumalan.

Antaa paikan, jonka äärellä voi hiljentyä. Tuo ihmiset kotiin alttarin, pyhän paikan ja hetken, on ehkä helpompi viettää hartautta matka-alttarin äärellä kuin vaikka keittiön pöydän äärellä.

Alttarin käyttäjä toimii rauhassa ja kertoo, mikä alttari on, samoin, mitä risti, kynttilät merkitsevät/symboloivat.

Miten alttari voi toimia diakoniatyön apuvälineenä?

Alkuperäiset ilmaukset

Alaluokka

Yläluokka

Pääluokka

No juuri, jos menee koteihin, laitoksiin ym. ym.
esim. kuolevan tai sairaan luo. Lapsille havainto-
välineenä esim.

Sitä voidaan kuljettaa helposti ja sitä voidaan
rakentaa niin, että sen avulla voi pitää hartautta
eri paikoissa: päiväkot, vanhainkoti, koulut, kodit.
Alttari keskittää oleellisen äärelle.

Helppo kuljettaa mukana ja voi ottaa tarvittaessa
käyttöön.

Mukana kulkevan alttarin avulla voi rakentaa
hiljentymispaikan hyvin monenlaisissa tilan-
teissa ja tiloissa.

Sairaalassa ja yksinäisten luona voisi rukoilla
ja nauttia vaikka ehtoollisen.

Sitä kun pitää mukana, se voi olla tarpeellinen
itselle tai jollekin muulle. Diakonissa vierailee
paljon. Myös sellaisessa paikoissa, joissa ei
ole varattu sijaa omalle hiljentykselle ja Ju-
malan kohtaamiselle. Silloin alttarin avulla voi
antaa mahdollisuuden jollekin tai joillekin
hiljentyä. Myös itselle. Se voi myös toimia
opetusvälineenä, sekä mahdollisuutena itselle
valmistautua johonkin.

Kotikäynnit

Laitoskäynnit

Hartaudet,
rukous

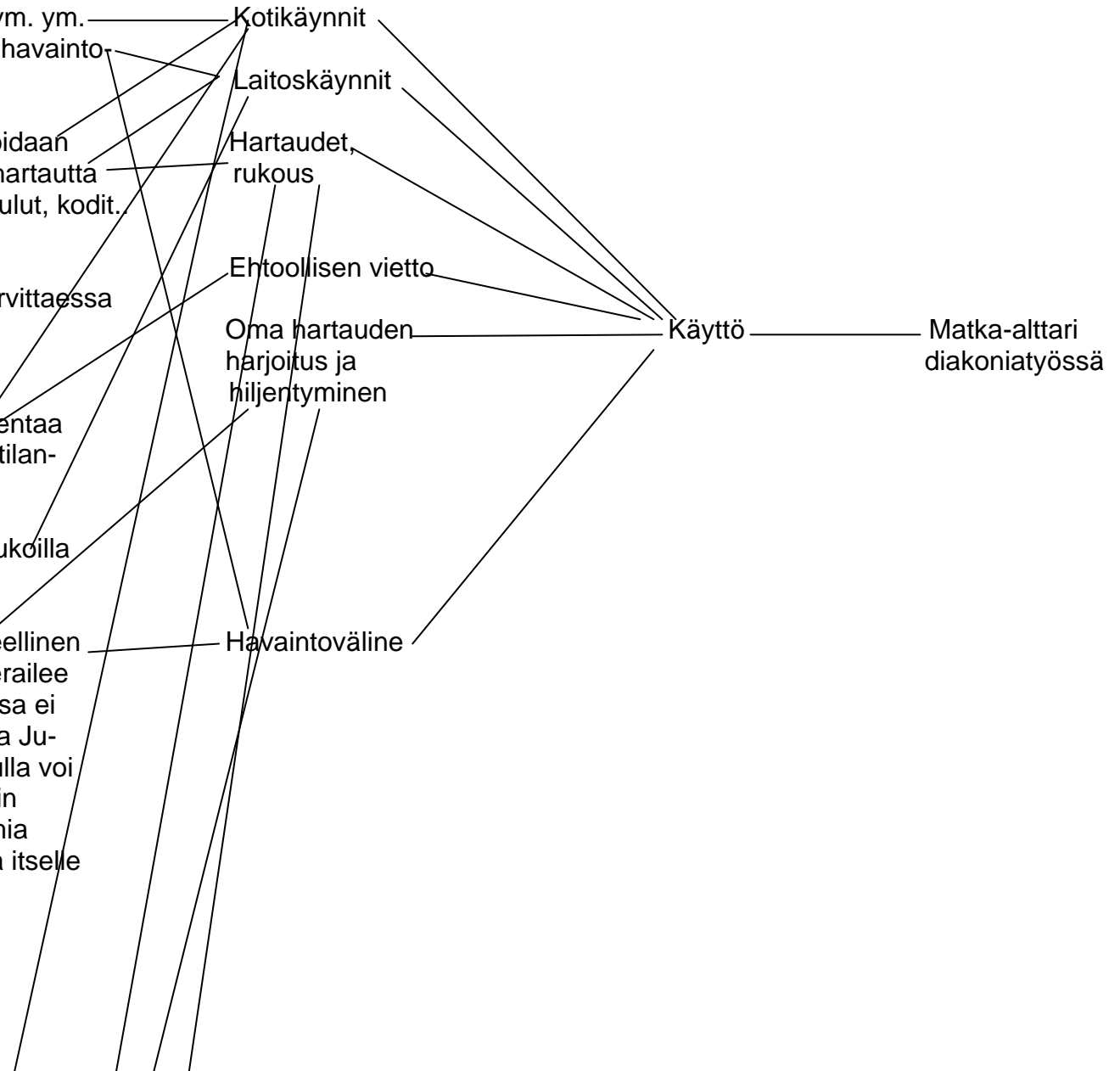
Ehtoollisen vietto

Oma hartauden
harjoitus ja
hiljentyminen

Havaintoväline

Käyttö

Matka-alttari
diakoniatyössä

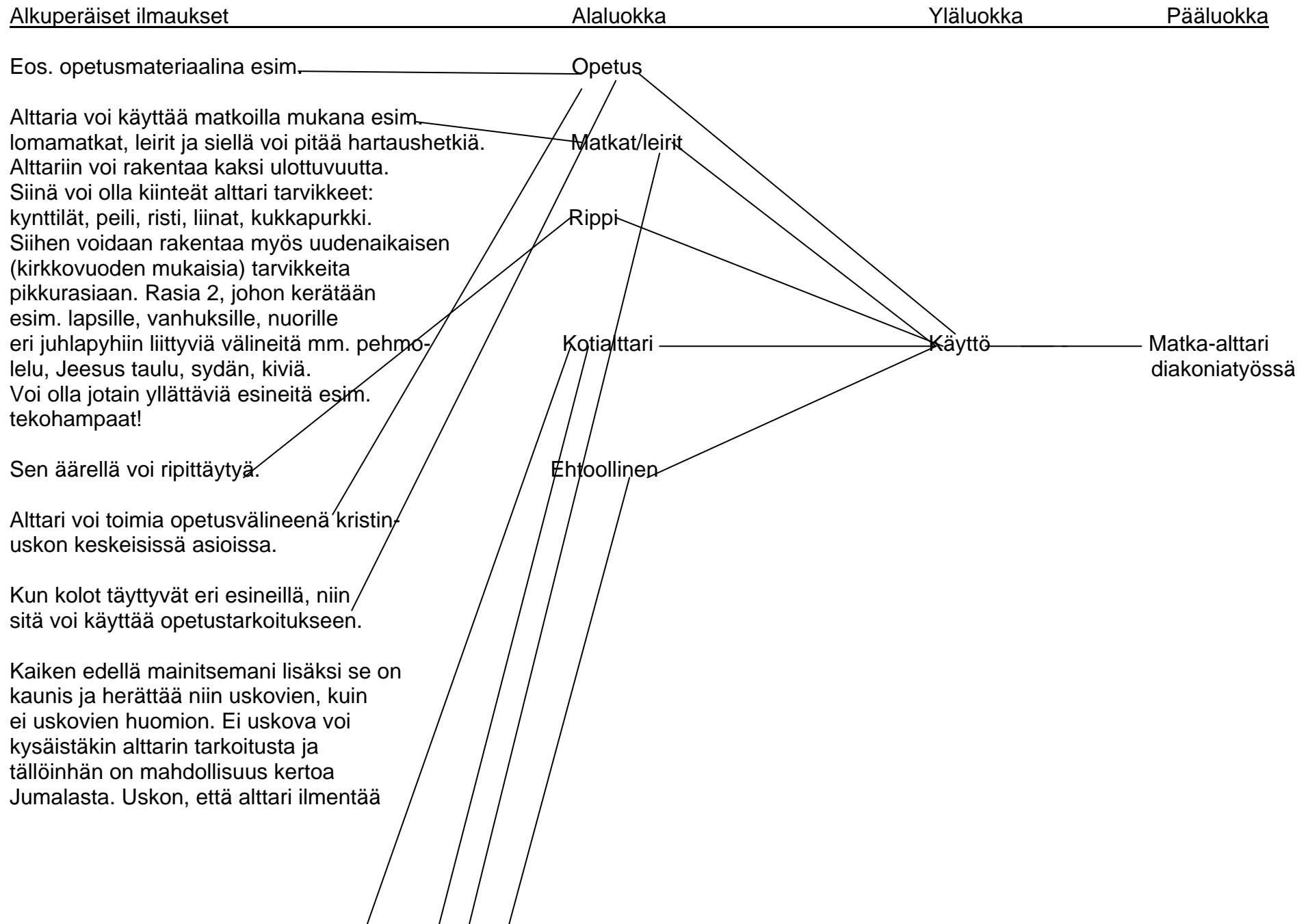

Se auttaa keskittymään hengellisyyteen ja rauhoittumaan. Virittää ihmisen henkistä tasoa. Tuo pyhän lähelle ja sen äärellä voi rukoilla esim. parantumista ja syntejä anteeksi, ripittäytyä yms.

Henkilö, joka ei itse pääse kirkkoon, saa kotiinsa alttarin. Voi kokea pääsevänsä Herran kasvojen eteen vaikka ei pääse kirkkoon. Se auttaa luomaan hartaan tunnelman, voi olla hyvä rukoushetken pitämiseen.

Esim. kotikäynneillä, hartaushetkissä, sairaalakäynneillä, opetuksen apuvälineenä, myös työntekijän omissa hiljaisissa hetkissä.

Mitä muita käyttömahdollisuuksia alttarilla voi olla?

käyttömahdollisuuksiaan ajan kanssa.
Koskaan ei tiedä, mitä kaikkea Jumalalla
on Suunnitelmissaan, joten hän voi
yllättää!

Kotona hiljentymispaikkana ja tuomassa
levollisuutta, hartautta ympäristöönsä.
Sen äärellä voi nauttia ehtoollista.

Siinä voi kuljettaa mukana hartauksissa
tarvittavia välineitä ja muuta tarpeellista;
öljyä, rukousnauhaa, ristiä, Raamattua.
Sen voi ottaa vaikka luontoon mukaan,
jos on esim. srk:n leiri.

Kotihartauksissa.
Raamattu- ja rukoushetkissä.